PAIDHOS

Publicació
de divulgació
científica i social
de l'Hospital
Sant Joan de Déu
Barcelona

Número 10
Juny 2015

Professionalitat
Accessibilitat
Innovació
Docència
Hospitalitat
Oberts
Solidaritat
Sostenibilitat

10 anys
de pla
estratègic
Paidhos

Fer esport
amb el millor
assessorament

Abordatges
innovadors
per combatre
l'obesitat infantil

Impressió 3D: un gran suport per la cirurgia

Sant Joan de Déu
HOSPITAL MATERNOINFANTIL - UNIVERSITAT DE BARCELONA

Deu anys fomentant la proximitat i l'excel·lència

El pla estratègic del nostre Hospital, anomenat Paidhos, ha fet deu anys i, per tant, ara és el moment de rendir comptes del que s'ha fet i posar les bases del pla que ha d'orientar la nostra activitat en els propers anys.

Tal com s'explica en aquest número, des del 2004 i fins el 2014 s'han dut a terme una sèrie d'actuacions que han fomentat la proximitat i l'excel·lència, el lligam amb l'entorn més pròxim i l'impuls de la referència en el tractament de patologies d'alta complexitat. Al llarg dels deu primers números de la revista, hem anat explicant les diferents iniciatives dutes a terme, que responen a aquest doble objectiu.

I aquest exemplar no és una excepció. En les seves pàgines, trobareu projectes directament relacionats amb l'assistència, com la nova unitat de Medicina de l'esport o el Programa PRINCEP, d'atenció integral als pacients crònics. També expliquem què fem en la unitat d'Obesitat infantil, com preparem a les futures mares pel naixement dels seus fills o com renovem els nostres equipaments, com la sala d'hemodinàmica, per assolir aquest nivell d'excel·lència.

Són projectes que sovint necessiten del suport de la societat civil. És el cas de la sala d'hemodinàmica, però també del nou Hospital de dia, que ha comptat amb la col·laboració de grans empreses i fundacions però també de molts ciutadans.

L'Hospital Sant Joan de Déu té 148 anys d'història, en els quals ha desenvolupat la seva tasca sent un referent en ciència i en humanisme. El nou pla estratègic, sens dubte, tornarà a apostar pels valors de la Institució, que són els que garanteixen un llarg i pròsper recorregut.

PAIDHOS

Sumari

Núm. 10 Juny 2015

4 Portal Faros

6 Programa PRINCEP, amb els pacients crònics complexos

8 Arrels pel nou Hospital del Dia

10 Fer esport amb el millor assessorament

12 Cirurgia amb 3D

14 Un hospital per a nens

18 Qui em cuida a la planta vuitena?

20 Nous abordatges per combatre l'obesitat infantil

22 Preparant-se per al part

24 S'estrena una de les sales d'intervencionisme pediàtric més avançades d'Europa

26 Entrevista a Josep Caritg

30 El projecte Paidhos 10 anys després

34 Una agenda per al coneixement i la formació

Sant Joan de Déu
HOSPITAL MATERNOINFANTIL - UNIVERSITAT DE BARCELONA

Coordinació
Servei de Comunicació

Realització
salutmedia.net

Disseny gràfic
Víctor Oliva. Disseny gràfic, SL

Fotografies
Servei de Mitjans Audiovisuals

Impressió
BBDIGITAL PRINT

Dipòsit legal: B-17.605-2008

Hospital Sant Joan de Déu
Pg. Sant Joan de Déu, 2
08950 Esplugues de Llobregat
Tel. 93 253 21 00

www.hsjdbcn.org

FAROS

Faros: tot el que cal saber per millorar la salut dels infants, els adolescents i les seves famílies

L'estil de vida i els hàbits tenen molta influència en la salut de les persones i la seva evolució futura. Ara la mortalitat s'ha reduït, però hi ha alts índexs de morbiditat en altres patologies, i els hàbits saludables són molt importants, sobretot si s'adquireixen quan som petits. El portal Faros és una iniciativa on-line des de fa anys per transmetre tots els consells i hàbits saludables que ajudin a millorar la salut dels més petits i les seves famílies.

El portal Faros aconsegueix apropar tots els coneixements dels professionals de l'Hospital a les famílies

El departament d'Innovació i Educació del pacient de Sant Joan de Déu va engegar l'any 2008 el programa Faros, que persegueix l'objectiu d'apropar tots els coneixements dels professionals de l'Hospital a les famílies, a altres cuidadors i als mestres. Més concretament FAROS té com a missió acompanyar als pares i mares principalment per a dotar-los d'eines i recursos per a que ho puguin aplicar com a hàbits en ells i en els seus fills; en definitiva, es tracta d'empoderar-los i capacitar-los per a que ells mateixos pugin gestionar la seva pròpia salut, en aquest cas des de la perspectiva de la prevenció i un estil de vida saludable. Ho fa a través de llibrets monogràfics sobre temes específics de salut, tallers per a famílies, tallers de primers auxilis i sobretot, a través d'un portal web.

Arian Tarbal, coordinador del projecte, explica que un 40% de l'estat de salut de les persones depèn del seu estil de vida. Les noves tecnologies són eines molt útils per apropar el coneixement sobre la salut i els hàbits saludables, i des de l'Hospital s'intenten utilitzar per donar consells pràctics a la ciutadania, sobretot a les famílies però també a mestres o a altres professionals, empreses, institucions, etc.

El portal web Faros rep unes 4.500 i a finals d'any s'arribarà a gairebé 2 milions de visites. El 60% d'aquestes visites prové de l'Estat, però també arriba a públic de Llatinoamèrica. Una bona part de les visites arriben a través de les xarxes socials, tant *twitter* com *facebook*, on Faros té més de 20.000 seguidors, que llegeixen diàriament els seus consells.

Coneixements útils i pràctics

Els consells del portal estan dividits en dos grans blocs. El primer està estructurat per edats, des de prenatal, el primer any, d'1 a 5 anys, dels 5 als 12, i el grup d'adolescents, i per cada un d'ells hi ha recomanacions. També s'hi troben consells transversals com per exemple sobre alimentació, de seguretat, referents a l'aprenentatge i sobre salut en general, apart de diferents apar-

tats o “carpetes” on trobarem recursos de malalties, benestar emocional o prevenció.

“Intentem respondre a demandes concretes per explicar qüestions que preocupen, com temes emocionals, per exemple, o la millor manera de practicar exercici. Cada setmana afegim nous continguts, alguns d’ells compartits amb KidsHealth –el portal nordamericà líder en promoció de la salut-, i incloem temes d’actualitat que poden interessar als pares”, explica l’Arian. “Fa un any i mig que també pengem càpsules de 3 minuts de vídeo on un professional de l’Hospital explica un consell pràctic de forma entenedora i visual. Per exemple, com posar-se bé la motxilla per anar a l’escola i evitar lesions”.

L’altre gran bloc del portal és el Faros Família, que es basa en recomanacions d’hàbits saludables a través de recursos que es poden consultar amb els fills, com per exemple pel·lícules, contes, receptes de cuina, jocs i moltes altres propostes. Això es treballa en xarxa amb altres entitats com la Fundació Alícia, que ofereix cada mes una recepta de cuina saludable, o l’entitat Marinva, especialitzada en educació, que proposa jocs i tallers saludables.

Continguts contrastats

La voluntat de Faros no és substituir la consulta del pediatra, destaca l’Arian Tarbal. “Deixem clar que això són consells, però que davant de qualsevol dubte els progenitors s’han de dirigir al seu pediatre. Tots els continguts estan revisats per experts i els subscrivim com a Sant Joan de Déu, però no pretenem que ningú substitueixi la consulta del metge per una visita a internet”.

Tarbal també explica: “tenim un molt bon *feedback* per part de famílies i mestres. Ens han explicat que consulten el web habitualment i que els consells els són útils pel dia a dia, fins i tot que noten una millora en la seva salut. Tot i així, el nostre objectiu no és que deixin d’anar al metge ni que ho canviïn per una consulta sinó que aprenguin hàbits útils per sentir-se millor”.

El portal vol arribar a tothom: “No cal esperar a tenir un problema de salut per consultar la web de Faros, al contrari, quan es té un problema cal anar al metge. L’important és que les famílies ens consultin de tant en tant per aprendre noves maneres de tenir cura dels seus fills i per adquirir nous hàbits” diu Tarbal.

Què preocupa actualment als pares?

Si bé fins fa pocs anys els pares i mares es preocupaven per temes propis de la salut física del nen, cada vegada més els preocupen temes propis de la salut mental, del desenvolupament cognitiu i de com podem donar eines als nenes per a saber gestionar diferents situacions que es trobaran en la vida. En aquest sentit cada vegada hi ha més interès per com educar les emocions en els nens, com fomentar-los la creativitat i el talent, etc.

Fruit d’aquestes tendències, FAROS publica cada any un informe sobre temes monogràfics específics que intenta treballar sobre els temes d’actualitat que més preocupen a pares i mares. Està dividit en dues parts, una part de diagnòstic i una altra de recomanacions. No només hi intervenen metges de l’Hospital sinó també experts internacionals: els últims volums s’han tractat temes com l’educació de les emocions, amb la participació de la Fundació Eduard Punset, la importància de la pràctica de l’activitat física, com fomentar la creativitat i l’últim, sobre les noves tecnologies”. Aquests informes Faros es poden descarregar d’Internet i s’editen en català i castellà. ■

www.faroshsjd.net

La voluntat de Faros no és substituir la consulta al pediatre

El programa PRÍNCEP dóna atenció global als joves pacients crònics complexos

Els infants que pateixen malalties cròniques complexes tenen l'oportunitat de formar part del programa PRÍNCEP (Plataforma de Resposta Integral als Nens amb malalties Cròniques i Elevada dePendència), que intenta donar-los suport tant a ells com les seves famílies i entorn, no només des del punt de vista mèdic sinó també social, emocional i espiritual.

La unitat es va posar en marxa el 2012 amb 20 pacients i actualment atén a més de 90 infants amb malalties cròniques complexes

Sílvia Ricart i Andrea Aldemira són les pediatres d'aquesta unitat, que es va posar en marxa a l'Hospital Sant Joan de Déu l'octubre del 2012 i és l'única que realitza aquesta tasca a Catalunya. Va començar amb 20 pacients i actualment atén a més de 90 nens i nenes que pateixen malalties cròniques complexes, és a dir, patologies que impliquen una dependència d'equipament clínic, diverses patologies o dificultats en la mobilitat i l'alimentació.

No tots els nens i nenes que tenen una malaltia crònica formen part d'aquest programa, sobretot es posa especial atenció a aquells que a la situació clínica esmentada es suma un context social complex. Esther Lasheras, treballadora social de la Unitat, destaca que qualsevol família que té un infant amb una malaltia crònica ja es troba en una situació de vulnerabilitat. A més, el context econòmic i social actual en molts casos afegeix factors que poden incidir negativament en el procés i que, per tant, requereixen d'una intervenció immediata i continua.

"Ja és difícil conciliar la vida laboral i familiar" explica Lasheras, "però en aquest cas s'hi suma el fet d'haver de tenir cura d'un fill malalt crònic amb tot el que comporta".

Lasheras explica: "Les famílies han d'assumir canvis de gran rellevància a les seves vides: canvia l'entorn que coneixien per un de nou vinculat a la situació de la malaltia, la seva manera de funcionar com a família, de relacionar-se entre els membres de la família però també amb els altres, s'enfronten a pèrdues personals i/o relacionals, econòmiques, etc. En definitiva un impacte molt important" .

Des del programa PRÍNCEP es treballen tots aquests aspectes de forma preventiva i assistencial.

Acompanyament i punt de referència

El programa també posa especial atenció a l'acompanyament. Les malalties no es donen per igual, ni estan sempre en la mateixa fase: sobretot el debut, quan es diagnostiquen, suposa un cop molt fort per la família. Per això l'equip del programa treballa per fer molt d'acompanyament en aquests moments.

Com que els casos que atén el programa són complexos perquè es tracta de pacients que pateixen moltes patologies -per exemple, una discapacitat cognitiva, amb una cardiopatia i una immunodeficiència-, la pediatra Sílvia Ricart insisteix en què "els

veuen moltes persones però quan els passa alguna cosa no saben a qui han de recórrer, necessiten un referent i algú que els resolgui dubtes immediats. Nosaltres intentem normalitzar la seva situació, que sempre trobin una cara coneguda i algú que reculli tots els seus problemes i els ofereixi una visió global".

Ricart i Aldemira també destaquen un altre aspecte molt important que es treballa des del programa: la coordinació externa, tant a nivell clínic com social. "Intentem que des del seu municipi i zona més propera aquestes famílies es coneguin i comptin amb el suport dels serveis més propers: l'atenció primària, l'escola, el DCIAP...".

Pel que fa a l'atenció espiritual, l'Olga Valsells explica que aquesta vessant ajuda a les famílies i els infants a mantenir-se connectats a la vida malgrat la situació de malaltia, rescatant i potenciant la part sana de la família des del llenguatge que per a ells tingui significat. Se'ls ofereix una persona per parlar, per expressar els seus dubtes, pors, aquelles qüestions que no s'atreveixen a preguntar a algú altre o que no saben com afrontar, algú que els acompanya a creuar el patiment i poder viure amb sentit i esperança la realitat que els ha tocat.

"Davant de situacions com aquestes surten moltes preguntes sobre el sentit del què estan vivint. Per què em passa a mi? Què he fet malament?. Per això intentem acompanyar en l'acceptació, buscar l'esperança, estar al seu costat sostenint en els moments aguts i ajudant a valorar els moments de més estabilitat. Són situacions que s'allarguen molt en el temps, hi ha molt cansament que s'acumula, molta soledat, perquè amb els anys hi ha famílies que es queden aïllades, els costa més sortir de casa o trobar el suport de l'entorn" comenta l'Olga.

Donar autonomia per normalitzar

El programa consta d'un seguiment cas per cas a partir de visites amb els pacients de forma periòdica en funció del tipus de malaltia i del nivell en què es troba (fase de debut, aguda, estable). A més, els pacients tenen un portal d'internet que els permet resoldre certs dubtes i també se'ls dona un telèfon de guàrdia 24 hores.També s'efectuen controls telefònics dels nens amb aguditzacions o que han estat donats d'alta recentment. "Gràcies a aquest servei, hem reduït la durada de les estades a l'hospital, el nombre d'ingressos o l'assistència a consultes gairebé un 40%" destaca en Joaquín.

El programa treballa amb les famílies també per a preveure i anticipar. Un exemple freqüent és planificar amb la família la tornada a l'escola després d'un ingrés hospitalari, o el contacte directe amb els metges que atendran l'infant a l'ambulatori per detallar-los el cas concret del pacient i com poden resoldre imprevistos sense necessitat d'enviar-lo a l'Hospital. Tot això amb l'objectiu de donar més autonomia a la família, ja que la salut dels pares i el seu estat d'ànim influeix directament en els fills.

L'equip del Programa PRÍNCEP coincideix en què és bàsic intentar donar el màxim d'autonomia a les famílies i apoderar-les perquè puguin prendre certes decisions o tractar-se des de casa, per no haver d'anar sempre a l'hospital. Per això insisteixen en què el següent repte seria poder oferir atenció domiciliaria, ja que això els permetria formar part del seu entorn directe, i intervenir des d'allò més proper a ells i que és amb el que es troben en el seu dia a dia.

"També resulta necessari formar als professionals de la primària perquè puguin acompanyar i donar suport a la família al propi municipi, puguin agafar les regnes i posicionar-se com a referents un cop l'atenció a l'hospital no sigui imprescindible. Per exemple, per explicar com ajudar-los en segons quins casos o ensenyar el funcionament de certes maquinàries per al tractament", afirma l'Esther. L'Olga destaca també la importància de poder oferir una millor atenció psicològica, ja que moltes vegades hi ha famílies o infants que tenen una patologia psicològica que també és necessari afrontar. ■

La salut i estat d'ànim de la família influeix directament en els fills

Aquesta Unitat va ser un dels 5 programes premiats en la Jornada del Pla de Salut 2011-2015

L'Arbre dels Petits Valents: arrels pel nou Hospital de Dia

L'Hospital de Dia de Sant Joan de Déu ha quedat petit pel gran nombre de casos que atén diàriament. Fa dos anys es va iniciar un programa de captació de fons privats per a construir-ne un de nou i ara ja està a punt de ser una realitat.

El projecte de "L'Arbre dels Petits Valents" ja ha aconseguit recaptar més de 1.000.000 euros

Els pediatres consideren molt important no separar els nens del seu entorn familiar quan estan en tractament i que puguin tornar a casa amb el seus pares un cop han rebut les cures necessàries. A més, gràcies als progressos científics en aquest camp, cada vegada hi ha més tractaments que es poden fer a l'Hospital de Dia sense necessitat d'ingressar el pacient.

L'Hospital de Dia de Sant Joan de Déu compta amb una sala comuna que no permet tenir gaire intimitat, amb poc espai entre els llits, que no es poden separar per edats, ni per patologia o estat físic i del pacient. Es tracten des de nadons fins a adolescents, i són processos durs, on els infants vénen acompanyats de pares, familiars, envoltats d'infermeres, amb tot d'instrumental i aparells al voltant. Per tot això, l'Hospital de Dia actual ha quedat petit, superat per la gran activitat que s'hi desplega.

El projecte del nou Hospital de Dia de Sant Joan de Déu forma part del pla general d'obres de reforma i ampliació del centre, que està cofinançat entre el CatSalut, l'Orde Hospitalari Sant Joan de Déu i el propi hospital. Per completar la part que li correspon al centre, la Direcció demana la col·laboració de la societat civil. És en aquest context que s'inscriu la campanya que s'ha dut a terme per captar fons per construir el nou Hospital de Dia.

El petit Miquel

La Glòria Garcia i la Mariana Romero, del Departament d'Atenció al donant, expliquen com es va iniciar el projecte de "L'Arbre dels Petits Valents", que ja ha aconseguit el milió d'euros necessaris per posar-lo en marxa, una empresa ben difícil d'aixecar, que ha exigit molts esforços a la comunitat d'Amics i personal de Sant Joan de Déu.

"Fa més de dos anys, el programa el Món a RAC1, presentat per Jordi Basté, va venir a l'Hospital a fer un reportatge. Va parlar amb un nen que es deia Miquel que li va explicar que el seu somni era tenir una samarreta signada pel Xavi Hernàndez del Barça. La sorpresa va ser que el futbolista ho va sentir mentre estava al cotxe amb la seva futura dona i va venir en persona a portar-li. A més, van pactar que quan el Xavi marqués un gol, li dedicaria mirant a càmera i tocant-se el cap", detalla la Mariana.

Poc després, el Miquel no va poder superar la malaltia, i la seva mort va arribar fins al Xavi, que va decidir implicar-se directament en el projecte de l'Hospital de Dia, per ajudar a nens i nenes com en Miquel. Va demanar a tots els convidats al seu casament que per comptes d'un regal, fessin una donació a Sant Joan de Déu i també va posar en contacte l'hospital amb l'Obra Social "la Caixa" com a Ambaixador que és per a la infància. "Això va ser final el tret de sortida", comenta la Glòria. El cost total d'aquest nou hospital es va calcular en un milió d'euros, i va ser la primera

D'esquerra a dreta: Manel del Castillo, director gerent de l'Hospital Sant Joan de Déu, Isidre Fainé, president de La Caixa, Xavi Hernández, Núria Cunillera, i Joaquim Erra, representant de l'Orde Hospitalari Sant Joan de Déu, durant l'acte d'estrena del nou Hospital de dia.

vegada que el nostre hospital demana una donació privada per aixecar una infraestructura d'aquest estil. Amb les donacions d'empreses i fundacions s'ha arribat a aconseguir uns 600.000 euros en gairebé un any. Segons la Glòria, "el fet que sigui un projecte concret i tangible del qual podran veure'n els resultats aviat, perquè les obres ja estan començades, ha ajudat molt a aconseguir aquestes aportacions de grans donants. A més, els hem ofert la possibilitat d'apadrinar un espai concret amb el seu nom".

L'Hospital de la ciutadania

El projecte de captació de fons no només compta amb el suport de les grans empreses sinó també de la ciutadania. Des de l'equip, hi ha l'objectiu d'apropar la ciutadania i l'Hospital i recuperar l'esperit de Sant Joan de Déu, que en un primer moment era un centre sanitari de beneficència on tothom hi col·laborava. "És una manera de fer un projecte conjunt amb la societat", destaca la Mariana.

A partir d'aquí neix el projecte de "L'Arbre dels Petits Valents". La Mariana reconeix que tot va sorgir perquè "vam veure una estructura metàl·lica que recorda un arbre, així va sortir la idea". De fet, la primera pedra que es va posar al nou hospital va fer la primera fulla de l'arbre.

Pel que fa al suport de la societat, la forma de col·laborar és diversa. Gràcies al suport del Col·legi de Farmacèutics s'han pogut distribuir en més de 3.200 farmàcies catalanes unes capsetes de caramels que simbolitzen els fruits de l'arbre dels petits valents. Cada capseta costa 2,5 euros i el benefici obtingut va directament a finançar el projecte. A més, el Col·legi també es va posar en contacte amb grans empreses farmacèutiques per explicar-los el projecte i aquestes han finançat la publicitat del producte en diversos suports. També han contactat distribuïdors i majoristes de farmàcia per poder fer arribar les capsetes a tot arreu de manera totalment gratuïta.

"Ningú ha dubtat en ajudar-nos, tots han aportat el seu granet de sorra fent una mica més del que fa habitualment, i desinteressadament" recalca Glòria Garcia. Finalment, es van vendre més de 200.000 capsetes. A través del web "Petits valents", tothom va poder comprar una fulla o més, i fins i tot branques senceres. També han pogut participar amb l'organització de petits esdeveniments, per exemple festes d'aniversari, donacions de pares, sopars de Nadal, etc. de cara a ajudar el projecte.

L'empenta que ha agafat tot plegat ha fet ja que s'hagi ampliat la proposta inicial, i per exemple s'ha passat de preveure 23 a 30 llits en el nou Hospital de Dia. La Glòria diu que "possiblement d'aquí un temps, es tornarà a repetir l'experiència de forma anual o bianual per a millorar altres infraestructures que necessitin modernització". ■

L'objectiu és apropar els ciutadans i l'Hospital, i recuperar l'esperit de Sant Joan de Déu, que va sorgir com un hospital de beneficència on tothom hi col·laborava

Fer esport amb el millor assessorament

Els experts consideren que l'exercici i el joc és necessari per al desenvolupament òptim del nen i del jove, i que és aconsellable fer-ho en un ambient de salut. A més, per a prevenir possibles lesions, aconsellen que l'esportista conegui bé el seu estat físic actual i el model d'activitat que desitja practicar.

Els professionals que formen la Unitat de Medicina de l'Esport compten amb una gran experiència en el seguiment i tractament de joves esportistes

L'objectiu és oferir un assessorament personal davant de qualsevol petició

Per a assessorar i donar una atenció mèdica altament especialitzada a nens i joves, d'entre 9 i 25 anys que practiquen esport, l'Hospital Sant Joan de Déu ha posat en marxa una Unitat privada de Medicina de l'Esport, la primera d'aquestes característiques que hi ha a Barcelona.

La nova unitat atén esportistes federats, escolars o lúdics, i també a persones actives amb necessitats especials o pacients orientats des de l'especialista. Igualment, està adreçada a esportistes amb alta probabilitat de lesions en edat infantil i juvenil, com són els practicants de dansa, ballet, skateboard, patinatge, arts marcials, esports d'equip o esport escolar. A tots ells els se'ls ofereix assessorament en la prevenció de malalties i lesions, control de dietes, tractament i rehabilitació de lesions o avaluació de l'estat de salut i de la condició física.

De fet, la Unitat ofereix serveis diversos i molt personalitzats per tal de garantir al màxim l'atenció mèdica esportiva. Un exemple són els reconeixements mèdics bàsics de salut que permeten descartar contraindicacions per a la pràctica de l'activitat física i així certificar l'aptitud de l'esportista. Aquesta és, a més, una revisió imprescindible per a tots aquells nens i joves que fan un esport federat, ja que és requisit obligat pert la Secretaria General de l'Esport.

Com a Unitat de l'esport no falten les proves d'esforç, ja sigui la més habitual que permet valorar la resposta de l'organisme en condicions de determinades càrregues de treball, com la prova d'esforç-plus, més completa que l'anterior, que inclou, entre d'altres, l'exploració locomotora i cardiovascular, l'espirometria i l'electrocardiograma.

Lògicament, a la Unitat també es fa consulta mèdica, que quan cal és acompanyada de proves complementàries, ja sigui utilitzant medis diagnòstics propis (ecografia de parts toves) i/o en xarxa (imatge i laboratori), tractaments amb teràpia regenerativa, ecografia intervencionista, o bé rehabilitació i cirurgia, quan sigui necessari.

Estudiar el creixement de l'infant esportista

Especialment destacable és l'estudi de creixement, imprescindible en l'anàlisi de determinades patologies i de la seva evolució, així com en l'assessorament a alguns esportistes en edat infantil i juvenil, i en la detecció de talents. Tampoc no hi pot faltar la rehabilitació, molt habitual en la medicina de l'esport, ja que en un alt percentatge de patologies de l'aparell locomotor és requereix de fases de rehabilitació. Alguns d'aquests pacients requereixen, a més, readaptació després d'una lesió, amb treball al gimnàs o al camp, que ha de ser necessàriament guiat per professionals específics.

La Unitat de l'Hospital també utilitza les últimes innovacions en salut esportiva, per això, aplica la teràpia regenerativa, una tècnica basada en aplicar localment al voltant de la lesió una fracció del plasma sanguini del propi pacient i que afavoreix la curació de lesions esportives, millorant

la qualitat dels teixits en reparació i disminuint la possibilitat de reincidències. També fa servir l'osteopatia, coneguda pel potencial que té ja que busca l'origen de la disfunció o lesió primària (múscul esquelètic, cranial, visceral, neurològic) per a restablir el bon funcionament de les zones del cos que estan en restricció. Aquesta tècnica vol assolir el reequilibri general de l'organisme per a gaudir d'una bona salut. Tot i que no són molts els casos que es tracten, els més freqüents són la patologia traumàtica, les deformacions cranials, els mals de cap i migranyes i la patologia del sistema respiratori i de l'oïda.

Una bona eina terapèutica

Des de la Unitat també es té en compta la importància de l'esport com a teràpia. Sabem que l'activitat física forma part intrínseca de la fisiologia dels nens i joves i que aporta molts beneficis al desenvolupament vital físic, mental i social. Per això, també és una eina terapèutica en moltes malalties cròniques, millorant la tolerància als tractaments, i fent més fàcil el retorn a pautes de vida sense malaltia.

A més, l'especialització del professionals de la Unitat de Medicina de l'Esport de Sant Joan de Déu permet també dur a terme prevenció dels factors de risc, de manera que sabent que cada esport té les seves particularitats, es desenvolupen programes de prevenció a mida i així retardar l'aparició d'aquests efectes adversos per prolongar al màxim la vida esportiva del nen o jove, optimitzant el rendiment i la salut. Cada cas pot necessitar de valoracions especials, com nutrició, biomecànica o podologia. Per introduir mesures preventives es desenvolupen estudis adaptats en funció de la patologia. Per això mateix, una altra de les característiques d'aquesta Unitat és l'assessorament personalitzat, especialment pensat per a esportistes que necessiten un "metge de capçalera" que porti l'agenda de les seves necessitats de salut i busqui i recomani els millors professionals per resoldre aquells problemes que puguin sorgir al llarg de la temporada.

Un equip de primer nivell

Els especialistes de la Unitat, encapçalats pels doctors Franchek Drobnic i Lluís Til, compten amb gran experiència en el seguiment i tractament de joves esportistes, a entitats com el F.C. Barcelona i el CAR de Sant Cugat. A més, la Unitat té el suport de totes les especialitats de l'Hospital Sant Joan de Déu com Cardiologia, Traumatologia, Endocrinologia i Immunoal·lèrgia, entre d'altres.

Aquests professionals es formen contínuament en programes docents d'àmbit nacional i internacional i participen en projectes de recerca de primer nivell. Tot això, junt amb les tècniques de diagnòstic i tractaments de darrera generació i en constant renovació, permet oferir un servei en medicina esportiva de primer nivell. ■

La Unitat de Medicina de l'Esport està ubicada a la primera planta de l'edifici Sant Joan de Déu del carrer Numància, número 7-13, de Barcelona.

936 009 783

medicinaesport@hsjdbcn.org

www.medicinaesport.hsjdbcn.org

La Unitat ofereix serveis especialitzats com: prevenció de factors de risc, l'esport com a teràpia, l'estudi del creixement, la prova d'esforç, etc.

Cirurgia amb 3D

Els models 3D obren moltes expectatives a l'àmbit sanitari

L'Hospital Sant Joan de Déu ha fet servir, per primera vegada a Espanya, impressions en 3D per planificar una intervenció extremadament complexa que permetés extirpar un tumor a un infant de 5 anys, i per reconstruir l'orella a un noi de 17 anys que va néixer sense.

El nen de 5 anys patia un neuroblastoma, un dels càncers més freqüents en la població infantil. Es tracta d'un tumor extremadament agressiu que es forma en el sistema simpàtic (nervis i glàndula suprarrenal) i que es diagnostica principalment als infants durant els primers cinc anys de vida. Una part molt important del seu tractament implica l'extirpació quirúrgica del tumor però aquesta planteja moltes dificultats perquè, degut a la seva localització, el neuroblastoma envolta vasos sanguinis i altres òrgans i els cirurgians han de procedir amb una extremada precisió per extreure el tumor sense danyar vasos i òrgans.

En el cas d'aquest pacient, el tumor estava tan arrelat en òrgans i vasos que qualsevol intent d'extreure'l posava seriosament en perill la seva vida. Per això, l'equip de cirurgians de l'Hospital que tractava el pacient, liderat pel

doctor Lucas Krauel, va optar per una opció pionera: fer una reproducció en 3D del tumor per poder estudiar detalladament quina era la manera més efectiva d'abordar-lo i assajar-la una i altra vegada abans d'entrar a quiròfan.

Per poder fer la reproducció, els cirurgians van comptar amb la col·laboració de la Fundació CIM de la Universitat Politècnica de Catalunya-Barcelona Tech (UPC) centre punter i expert en tecnologies d'impressió 3D. Els enginyers de la fundació van fer la còpia del tumor creuant les dades d'una tomografia computeritzada i una ressonància magnètica realitzades a l'infant.

Malgrat que ja fa anys que es fan servir impressions en 3D en el camp de la cirurgia maxil·lofacial per a reproduir ossos, l'aplicació per a teixits tous és una novetat. La dificultat que planteja el seu ús en el cas de l'extirpació del tumor és doble. D'una banda, requereix d'un treball conjunt entre tècnics radiòlegs i enginyers per revisar les digitalitzacions de la zona afectada i decidir quins són els contorns reals dels teixits. I d'una altra, la impressió s'ha de fer amb materials diferents i el més semblant possible als teixits tous sobre els que els cirurgians han d'intervenir.

La còpia del tumor va ser feta mitjançant una tecnologia que permet la impressió en dos tipus de materials. En aquest cas, es va fer servir una resina per reproduir els vasos sanguinis i òrgans de la zona afectada, i una altra de translúcida i de consistència tova semblant a la de la tumoració per a què els cirurgians poguessin provar d'extreure-la sense danyar els vasos i òrgans. Complementàriament, també es va fabricar un prototip amb els òrgans sense el tumor, a fi de poder visualitzar el resultat ambicionat en fer la intervenció.

En aquest sentit, la Fundació CIM està impulsant a Catalunya no només la recerca i aplicació d'aquestes noves tecnologies de fabricació digital a l'entorn industrial i el domèstic - és el centre tecnològic líder d'impressió 3D a Catalunya, i promou el projecte RepRapBCN d'impressores 3D de baix cost-, sinó que a partir de l'experiència de la intervenció esmentada es planteja desenvolupar conjuntament amb l'Hospital Sant Joan de Déu una nova tecnologia que permeti l'ús de més materials amb diferents textures i colors a fi de portar al límit la versemblança amb la realitat.

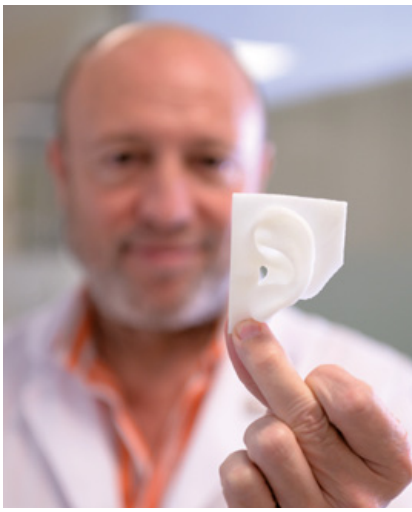
Reconstrucció d'orella

A l'àmbit sanitari, l'aplicació dels models 3D obre moltes expectatives. Cada cop s'estan implantant en més camps i comença a estendre's ràpidament. A l'Hospital Sant Joan de Déu, per exemple, recentment un equip de cirurgians plàstics liderat pel doctor Francisco Parri l'han emprat, per primera vegada a Espanya, com a suport per a realitzar la reconstrucció d'orella a un noi que va néixer sense.

Es van basar en una tomografia computada (TAC) de l'orella sana per encarregar-ne una còpia mirall (invertida) en tres dimensions que els servís de model per construir la nova orella. Amb la còpia en 3 D –fins ara feien servir una còpia plana- els cirurgians guanyen molta precisió en la reconstrucció de l'orella, que és molt difícil de reconstruir atesa la multitud de relleus i plecs que presenta.

El noi operat té micròtia, una malformació congènita que fa que un de cada 10.000 infants neixin amb una o les dues orelles subdesenvolupades. Aquesta mancança pot esdevenir, a més d'un problema de sordesa, un problema estètic que sovint suscita comentaris de l'entorn i afecten psicològicament l'infant i la seva família. A alguns infants els afecta tant que opten per sotmetre's a una reconstrucció d'orella a partir de l'edat de 10 anys, que és el moment en què es considera que aquest òrgan ha arribat a la mida adulta i ja no creixerà més.

El procés de reconstrucció de l'orella és llarg i implica dues intervencions: en la primera, els cirurgians extreuen quatre cartílags de les costelles del pacient per construir "l'esquelet" de la nova orella fent servir com a model una còpia inversa en tres dimensions de l'orella sana que s'ha fet prèviament a l'operació. Tot seguit, implanten aquest esquelet cartilaginós de la nova orella en el lloc on ha d'anar, sota la pell del pacient, per tal que aquesta es vagi adaptant al motlle i adquirint els relleus i plecs. Un any després, el pacient torna a anar a quiròfan perquè els cirurgians "separin" l'orella del crani col·locant un empelt de pell extret de la zona capil·lar. Per tal que la nova orella sigui el més semblant a la ja existent, els cirurgians han optat per basar-se també en un model 3D. ■

Les impressions en 3D permeten planificar intervencions complexes i assajar-les per guanyar precisió

Un hospital per a nens

L'Hospital Sant Joan de Déu treballa des de fa una dècada per a reduir l'impacte de l'hospitalització en els infants i fer que la seva estada al centre sigui el més agradable possible. Amb aquest objectiu s'han implantat en els darrers anys tot un seguit de mesures -Pallapupas, musicoteràpia...- i s'han començat a redecorar els espais entenent que el disseny pot contribuir a reduir l'ansietat en els infants que han de ser hospitalitzats o visitats al centre.

Un exemple molt clar és l'espai de radiodiagnòstic per la imatge on els infants són sotmesos a un TAC o una ressonància magnètica. Aquests espais han estat decorats com un entorn sideral per animar al jove pacient a afrontar aquestes proves diagnòstiques com una aventura per l'espai i les galàxies. "Encara que no disposem d'estudis que ho demostrin, estem convençuts que totes aquestes iniciatives són eficaces. Des que vam decorar radiodiagnòstic per la imatge, per exemple, el nombre d'infants que s'ha d'adormir perquè no es moguin mentre se'ls fa la ressonància ha disminuït. I això passa perquè entren més tranquils a la prova i col·laboren més", explica Maria Josep Planas, directora de Planificació i Experiència del Pacient de l'Hospital.

Imaginació i suport

Moltes d'aquestes actuacions són possibles gràcies a les aportacions d'empreses amigues de l'Hospital – en el cas del TAC, de l'empresa Hewlett Packard- tot i que "no és tracta tant d'un tema de diners com de filosofia –matisa Lola Crevillén, responsable d'hostaleria de l'Hospital- de tenir-ho molt present quan s'ha de reformar un espai o s'han de construir noves dependències". "Les obres s'haurien de fer igualment, sempre s'ha d'arranjar i canviar coses en un hospital, però es tracta de posar-hi imaginació i fer-ho tot pensant en si és possible que també sigui divertit i agradable. Per exemple, necessitem senyalització per indicar on estan les coses, però si en comptes de posar línies normals posem ratlles que simulen les vies del tren, doncs als nens els agrada més i a nosaltres gairebé no ens costa res, sobretot perquè tenim la sort de comptar amb molta gent disposada a col·laborar", aclareix.

En el context internacional hi ha diverses iniciatives, sovint nascudes a centres hospitalaris pediàtrics, per a integrar disseny, interiorisme i una concepció dels espais cada cop més avançada. Es tracta de satisfer necessitats clíniques i funcionals, però al mateix temps combatre la imatge freda i asèptica que tenen moltes dependències als hospitals i clíniques de tot el món. El color, els materials, les , poden transformar la relació dels usuaris amb l'espai que els acull, i modificar la seva vivència de ser atesos en una instal·lació sanitària com ara un hospital pediàtric. Es vol crear espais cada cop més humans, deixar que rebin influències d'altres entorns que no són del món de la salut, i igualment, aconseguir separar aquelles àrees de tractament – amb més requeriments tècnics i tecnològic- d'aquelles on s'hi han d'estar les famílies o ha de passar moltes hores un jove pacient.

Molts experts coincideixen que l'ús del color pot resultar determinant. Quan es tenen limitacions en la utilització de segons quins materials i textures, pels requeriments tan especials

En els darrers anys s'ha aprofitat la remodelació d'espais per donar-los un disseny més adaptat a l'imaginari dels nens

de l'entorn hospitalari, és el color el que serà capaç d'obrir moltes portes a la percepció, i ajudar a viure positivament experiències que en un primer moment poden ser viscudes de forma xocant per molts nens i nenes.

A Sant Joan de Déu el projecte d'ambientació fa servir colors complementaris dels de l'arquitectura, i es centra en una gamma càlida de vermells, taronges, grocs i liles. Apart d'assolir un gran nivell en la relació que s'estableix entre el projecte d'interiorisme i el projecte d'ambientació dels espais, calia incorporar l'element necessari de diversió i sorpresa, ja que no és fàcil resultar estimulant per a uns pacients tant joves. Això fa que en alguns punts de l'Hospital hi hagi elements quasi amagats o molt discrets, que fan un efecte enorme quan el jove o l'infant els descobreix per sí mateix: és el poder d'allò que resulta inesperat, un toc especial que el disseny i l'interiorisme poden donar a l'experiència d'ús de les famílies i usuaris.

Quan l'Hospital va començar a treballar en aquests aspectes més relacionats amb el disseny van sorgir moltes propostes. Es va adequar el passadís d'una planta d'hospitalització amb il·lustracions que explicaven un conte; es va habilitar el passadís de la planta d'oncologia amb elements de muntanya, es van decorar les sales d'espera de radiodiagnòstic per la imatge com un espai sideral...

El disseny arriba a l'Hospital

En un determinat moment, però, es va veure la necessitat de donar una coherència i una línia estètica més homogènia a totes aquestes actuacions. Va ser així com es va convocar un concurs i es van incorporar als nous projectes de disseny de l'Hospital Rai Pinto i Dani Rubio.

Els dos dissenyadors van començar a implantar el projecte a les noves urgències i consultes externes, recentment renovades per Llongueras Clotet arquitectes. "La nostra feina consisteix a buscar l'equilibri entre el que necessiten els professionals i els que necessiten els usuaris de l'Hospital, els pacients i les seves famílies. Per això, el primer que vam fer va ser parlar amb els professionals que treballen en aquests espais per tal de saber com funcionen aquests entorns i quines necessitats hi ha. Amb tota aquesta informació vam estudiar quines intervencions a l'espai podíem fer per rebaixar la tensió dels nens i les seves famílies ", explica Rai Pinto.

Pinto i Rubio van optar per un disseny amb una temàtica centrada en el món animal, "perquè és tan vàlida per als infants – els agraden molts els animalons- com per als adolescents – ja que no es veuen uns elements molt infantils-". El projecte consisteix a integrar ornaments de figures animals com tigres, papallones o gats a tamany real en les sales d'espera, en la senyalització de les consultes i en altres espais de l'Hospital, d'una manera molt discreta. Per això el projecte ha estat batejat com "L'amagatall dels animals". Els dissenyadors van triar una gama càlida de co-

Animals que amaguen música

Els dissenyadors conceben els seus projectes amb unes finalitats. Però els usuaris finals, els que els fan servir, de vegades interaccionen amb aquests elements i acaben trobant d'altres usos diferents. "L'amagatall dels animals" n'és un clar exemple. El Rai Pinto recorda que a la paret d'una sala d'espera de l'Hospital van crear amb tubs de diferents llargades el contorn d'un lleopard. Al cap d'un temps, en passar per allà, van observar que alguns nens s'hi entretenien jugant amb una moneda, fent-la caure per l'espai existent entre els tubs. En xocar contra els tubs de diferent llargada, fan sons diferents i originen suggerents melodies: nova vida per a un bon disseny.

lors –vermells, taronges, grocs i liles- per donar vida a aquests elements, que encaixi amb els elements arquitectònics, de color verd i blau.

"L'amagatall dels animals" ha estat reconegut a nivell internacional. Recentment, la prestigiosa revista de disseny Interior Design Magazine de Nova York li ha atorgat el premi Best of Year en la categoria d'Healthcare. Aquesta distinció s'afegeix als tres premis LAUS obtinguts l'any passat –el Laus Or en l'apartat d'entitats, el Laus Argent en la categoria de gràfica aplicada a espais i el Laus Aporta per als treballs que destaquen pel seu impacte social o econòmic– i el premi ADC*E Award concedit per l'Art Directors Club Europe del novembre de 2014.

L'Hospital Sant Joan de Déu compta amb l'ajut de nombroses organitzacions i particulars per continuar avançant en la pediatrització de l'Hospital. El centre rep murals donats per artistes, ninots que ajuden a omplir de color les sales d'espera i fan les delícies dels infants, vinils per decorar les habitacions, donacions per construir noves dependències amb un disseny ja adaptat a l'imaginari infantil...

L'opinió dels pacients

A més de tot això, l'opinió dels pacients compta. Per això, quan es plantegen una actuació, els responsables de l'Hospital demanen ajuda al Consell de Joves, un òrgan integrat per pacients que estan vinculats al centre des de fa anys, que el coneixen millor que ningú i poden fer propostes i suggeriments a la direcció del centre. Van ser ells, precisament, els que van manifestar que no existien espais pensats per als pacients adolescents i van proposar i dissenyar el "racó jove".

"El nostre objectiu –explica Maria Josep Planas, directora de Planificació i Experiència del Pacient- no és fer que els nens s'oblidin que estan a l'hospital sinó canviar la seva percepció de l'estada, i de la malaltia." La instal·lació d'un tobogan a la sala d'espera ha fet que molts infants que venen a visitar-se a l'Hospital hagin canviat la seva percepció del centre. ■

El disseny incorporat al nou edifici de consultes externes i urgències de l'Hospital ha estat premiat a nivell internacional

Una informació clau per a tothom: qui em cuida a la planta vuitena?

En un lloc destacat del taulell de la planta d'oncologia de l'Hospital de Sant Joan de Déu hi ha col·locat des de fa mesos una pissarra magnètica que mostra les fotografies i noms de les infermeres que treballen en cada torn i les habitacions que tenen assignades. L'objectiu d'aquesta iniciativa engegada pels professionals de la planta és que tots els sanitaris, famílies i pacients sàpiguen en cada moment a quina infermera han d'adreçar-se.

Amb aquesta iniciativa tan senzilla, que recorda als plafons dels hotels on es presenta al personal, s'ha aconseguit optimitzar el temps dels professionals. L'Anna Negre, infermera coordinadora assistencial de la planta vuitena, explica per què: "per una planta d'hospitalització hi passen cada dia molts professionals de l'Hospital que, a la seva vegada, han d'anar també a visitar altres pacients d'altres plantes. Això fa que a la pràctica els professionals tinguin moltes dificultats per saber o recordar quina infermera té assignada un pacient concret i, quan han de parlar amb ella, perdin una estona preguntant altres persones. Això és el que hem aconseguit evitar. La pissarra magnètica els permet situar-se ràpidament perquè els mostra d'una manera ràpida i visual qui és qui en cada moment, i evita interferències en la tasca dels altres professionals. I encara que no ho sembli, això implica un estalvi de temps important". El que va néixer com una iniciativa per informar als professionals sanitaris

s'ha demostrat com a un element també molt útil per a les famílies i pacients. "Per poder atendre els pacients les 24 hores del dia s'organitzen tres torns d'infermeria i, encara que sempre s'intenta que en cada torn la infermera que atengui un pacient determinat sigui la mateixa, de vegades no és possible. Per això la pissarra magnètica els permet també situar-se a ells ràpidament, saber quina és la infermera responsable del seu fill durant el torn que correspon i quina és l'auxiliar que els atendrà, amb tan sols un cop d'ull. I això els dóna molta seguretat", assenyala Negre.

Una auxiliar d'infermeria actualitza puntualment la pissarra, on de moment només apareixen les infermeres i auxiliars, i les habitacions

Amb aquesta iniciativa tan senzilla s'ha aconseguit optimitzar el temps dels professionals

Una pissarra col·locada en un lloc destacat informa dels professionals que treballen a cada sector

La pissarra s'ha demostrat com una eina molt útil per a les famílies i els pacients

dels nens als que cuiden. Però la iniciativa s'ha demostrat tan efectiva que el personal de la planta ja està pensant en ampliar-la per incloure més professionals que en una o altra ocasió van a planta: especialistes en gastroenteritis, nutrició, fisioteràpia, musicoteràpia, professors, Pallapupas, psicòlegs, psiquiatres, mediadors culturals, voluntaris...També volen fer-lo més internacional. Fins ara la informació està en dos idiomes, i el projecte és posar-la també en urdú, àrab, xinès, etc.

La pissarra ha estat motiu de conversa entre els professionals i ha donat lloc a situacions ben divertides. "De vegades ens hem trobat que algun pacient havia "tunejat" la foto d'una professional pintant-li un llacet...", explica Anna Negre. A més, aquest particular *Qui és qui* de la planta vuitena de Sant Joan de Déu ha tingut tant d'èxit que alguns professionals d'altres plantes s'han plantejat ja copiar la idea. ■

Nous abordatges per combatre l'obesitat infantil

L'Hospital Sant Joan de Déu ha començat a aplicar programes innovadors per combatre l'obesitat en la població infantil i adolescent, un problema amb una incidència creixent i que, si no es detecta i es tracta aviat, esdevindrà crònic i estarà associat a l'aparició de noves malalties durant l'edat adulta. Els primers resultats d'aquests programes són esperançadors.

S'ha començat a implantar programes innovadors per tal de reeducar els hàbits dels infants obesos i les seves famílies

L'obesitat infantil té una incidència creixent en la població infantil i adolescent. L'objectiu dels professionals sanitaris que treballen per posar fre al que pot esdevenir una pandèmia –el 30% dels infants i adolescents té sobrepès o obesitat, i la xifra va en augment- és doble: d'una banda prevenir-lo, per tal de reduir el nombre d'infants que arriben a patir obesitat; i d'una altra banda, tractar-lo el més aviat possible, perquè la gran majoria de casos d'obesitat en els infants comencen cap als 5 o 6 anys, i si no es tracten llavors el percentatge de tractaments amb èxit baixa radicalment. L'evidència mostra que els nens que arriben a l'adolescència amb excés de pes tenen moltes possibilitats d'acabar sent obesos tota la vida. L'Hospital Sant Joan de Déu compta amb una unitat que atén els casos d'obesitat infantil i adolescent més complexes, alhora que elabora protocols i materials perquè els professionals de l'atenció primària puguin fer prevenció, detectar els casos d'obesitat infantil precoçment i tractar i fer seguiment dels casos menys greus.

I és que la prevalença d'aquest problema fa que sigui necessari incidir en la prevenció. Per això, des de l'Hospital ja s'ha impulsat, a través del programa Vincles amb l'àmbit de la primària, una estratègia comuna per la prevenció i tractament de l'obesitat en el 70% dels centres d'atenció primària de la seva àrea d'influència

Tractaments innovadors

Marta Ramon, cap del servei d'endocrinologia de l'Hospital Sant Joan de Déu i responsable de la Unitat d'Obesitat, explica que l'obesitat és una patologia difícil de tractar perquè sovint implica un canvi d'hàbits d'alimentació i d'exercici, no tan sols de l'infant sinó també de tota la seva família. A l'Hospital s'han començat a aplicar programes de tractament innovadors que combinen les visites i controls mèdics individuals, al centre d'atenció primària i a l'Hospital, amb sessions de teràpia grupal quer permetin fidelitzar el pacient i aconseguir que el tractament resulti més eficaç. "Es tracta d'iniciatives pilot que encara estem aplicant a un nombre molt reduït de pacients però que ens estan donant uns resultats molt esperançadors. Som conscients, però, que en calen més perquè tenim un gran repte: cada any atenem uns 400 pacients", afegeix la doctora Ramon.

Un dels programes està dirigit a nens de 6 a 12 anys i consisteix a facilitar al nen i als seus pares uns dispositius que monitoritzen minut a minut l'activitat física que fa cadascun dels membres de la família: quanta estona estan sense fer res, quantes hores dormen... Amb

aquestes dades, els professionals els fixen uns objectius perquè vagin millorant de mica en mica.

Paral·lelament, se'ls imparteixen –no només als infants sinó també als seus pares- tallers pràctics perquè siguin conscients dels efectes que una alimentació poc saludable pot tenir en el seu organisme. "En un dels tallers mesuren el sucre que conté un refresc i després aboquen aquesta quantitat en un got d'aigua i la proven. D'aquesta manera s'adonen del sucre que ingereixen sense ser-ne conscients. Està demostrat que l'eliminació de la dieta aquestes begudes és una estratègia eficaç en la pèrdua de pes" assenyala la doctora Ramon. Aquests tallers que busquen conscienciar els nens i les seves famílies es complementen amb tallers de cuina on aprenen a elaborar plats saludables.

Aquests grups són dirigits per la figura d'un motivador de salut amb habilitats coaching i no pas per un professional de salut perquè s'ha demostrat que aquesta estratègia resulta més eficaç pel canvi de conducta dels pacients.

Totes aquestes activitats es combinen, en el cas dels adolescents, amb un programa de pràctica d'exercici. Es tracta d'una activitat extraescolar coordinada per un monitor d'esport especialitzat que s'imparteix tres dies a la setmana en el centre d'alt rendiment esportiu d'Esplugues (Residència Blume) i mitjançant la qual els joves practiquen esports tan diversos com piscina, esgrima, atletisme... però adaptats a les seves capacitats.

La clau de l'èxit d'aquesta activitat és de caràcter psicològic. "Hem vist que crea sentit de grup. Els nois i noies que hi participen viuen la mateixa situació, es motiven entre ells i això els anima a no abandonar el programa, a esforçar-se per aconseguir el seu objectiu", afegeix la doctora Ramon. ■

Es monitoritza l'activitat física que practiquen els infants i les seves famílies mitjançant un dispositiu tecnològic

Se'ls imparteix també tallers de cuina i de conscienciació sobre alimentació saludable

Preparant-se per al part

L'Hospital Sant Joan de Déu atén més de 3.000 parts cada any. En coordinació amb l'atenció primària, l'Hospital ofereix a les futures mares, dins del programa de preparació al naixement, tota la informació necessària perquè puguin decidir com volen que sigui el seu part. També facilita totes les eines necessàries per preparar-se per abans i després del naixement del seu fill.

L'Hospital Sant Joan de Déu va implantar l'any 2010 el programa MARE que ofereix a la dona la possibilitat de decidir com vol que sigui el seu part

Cada any Sant Joan de Déu atén més de 3.000 parts

El seguiment de l'embaràs de baix risc es fa al centre d'atenció primària fins que en arribar a les 36-38 setmanes de gestació, la dona és derivada a l'Hospital. Si es tracta d'un embaràs de baix risc serà una llevadora qui, si no hi ha cap complicació, l'acompanyarà abans, durant i després del part. Si hi ha algun problema o es considera un embaràs de risc, es deriva abans a l'Hospital i és a obstetra qui, juntament amb la llevadora, l'atendrà en el part.

L'Hospital Sant Joan de Déu va implantar l'any 2010 el programa MARE (Maternitat Respectada) que ofereix a la dona la possibilitat de decidir com vol tenir el seu nadó: pot decidir si vol un part medicalitzat o no, amb quina postura vol parir, disposar de sales equipades amb diversos materials com ara música, banyeres per la dilatació, cadires especials, etc.

Tots aquests detalls es faran constar en un document anomenat "pla de part". Actualment només les gestants que s' acullen al programa "Part Natural" el tenen, però en un futur no llunyà totes les gestants el tindran. Aquest document el presenta la gestant en el moment del seu ingrés per tal que els professionals que l'atenguin en tinguin constància i el puguin aplicar.

"El pla de part és un full de ruta però no és inamovible –puntualitza Maria Padró, Cap Infermera de BCNatal -Sant Joan de Déu- Nosaltres deixem molt clar a les dones que poden canviar de parer en qualsevol moment". De vegades pacients que havien manifestat la seva intenció de rebre

analgèsia durant el part canvien de parer i pareixen sense rebrela, i a l'inrevés, mares que volien que el seu part no fos medicalitzat acaben demanant analgèsia. "També els aclarim que els seus desitjos es compliran sempre que no es doni una situació que posi en perill la salut de la mare i del nen i hi hagi un criteri mèdic que ho desaconselli", afegeix Padró.

Per a les dones que ja han estat mares, el programa els ofereix la possibilitat de decidir com volen tornar a passar aquest procés, amb l'avantatge que ja compten amb una altra visió per la seva experiència anterior. "El problema és que cada part funciona diferent i potser en un no han tingut complicacions, però en l'altre sí, de la mateixa manera que els embarassos poden ser més o menys tranquils o la lactància més o menys problemàtica. Això és impossible de preveure", indica Padró.

La informació, clau

El programa de preparació al naixement incideix en la importància que la dona disposi del màxim d'informació possible. L'objectiu és donar a les futures mares tota la informació que necessiten abans, durant i després del part perquè decideixin què és el millor per a elles.

Tota la informació relacionada amb l'embaràs –higiene, hàbits alimentaris, exercicis de relaxació, etc- s'acostuma a facilitar als centres d'atenció primària. A l'Hospital les futures mares són convidades a assistir a unes xerrades en les quals una llevadora del centre els exposa les diferents possibilitats que tenen durant el part, el que l'Hospital posa a la seva disposició, i alguns consells pel que fa al post-part.

"La majoria de les dones tenen el focus posat en saber com anirà el naixement, si tindran dolor, què hauran de fer... però sovint no es paren a pensar en tot el que passa després", diu Maria Padró. Per això, a l'Hospital se'ls ofereix també informació sobre la lactància, la quarantena o la possibilitat de petites intervencions com la episiotomia i els efectes que provoca a posteriori.

Evolució del model de part

En els darrers anys s'ha observat un augment dels anomenats parts naturals o no medicalitzats tot i que, segons puntualitza Padró, "parts naturals ho són tots perquè es tracta d'un procés natural". "En l'actualitat anem cap a un punt mig. Fa anys, amb tot el boom de la medicina tecnològica, tots els parts es feien amb analgèsia. Ara sembla que hi ha una mica de retorn cap a mètodes més naturals encara que el nombre de dones que opten per un part no medicalitzat és encara baix, d'un 10% del total", aclareix Padró.

El rol dels acompanyants ha guanyat importància. Cada cop les parelles o acompanyants de la dona tenen un rol més actiu en el part: poden ser els primers en fer el "pell a pell" amb el nadó. ■

Els professionals compleixen els desitjos de la mare sempre que no hi hagi una situació de risc

L'Hospital estrena una de les sales d'intervencionisme pediàtric més avançades d'Europa

L'Hospital Sant Joan de Déu és centre nacional de referència per al tractament de les cardiopaties congènites en el lactant i el nen, i és l'únic hospital reconegut pel Ministeri de Sanitat per al tractament de les arítmies pediàtriques. Des del passat mes de setembre compta amb una sala d'intervencionisme pediàtric de les més avançades d'Europa que el consolida com a referent no tan sols a Espanya sinó també a nivell internacional. L'equipament ha estat possible gràcies a una aportació de prop de 2 milions d'euros de la Fundació Daniel Bravo.

La nova sala d'intervencionisme és l'única d'ús exclusivament pediàtric d'aquestes característiques que existeix a Espanya i la quarta d'Europa. En aquest equipament s'hi duen a terme cateterismes per al diagnòstic i tractament de les cardiopaties congènites i adquirides, de les malalties vasculars i de les arítmies i implants de dispositius cardíacs pel control del ritme.

Les malalties del cor més prevalents en els infants són malformacions cardíaques congènites i trastorns del ritme cardíac o arítmies. Les malalties cardíaques adquirides són menys habituals però d'elles la més freqüent és la malaltia de Kawasaki. Del total, una de cada tres requereix sotmetre el nen a un cateterisme per tal de diagnosticar, guarir o atenuar els efectes de la malaltia.

A la nova sala d'intervencionisme, a més del tractament de les malalties del cor, també s'aborden i tracten malalties neurològiques i fins i tot oncològiques. Es tracten, per exemple, els retinoblastomes, uns tumors malignes que s'originen a la retina dels infants durant els primers anys de vida i que amb els nous tractaments intervencionistes, que permeten administrar quimioteràpia localment dins del tumor, han permès evitar l'extracció de l'ull.

Imatges en 3D del cor

La nova sala és un espai híbrid de 100 metres quadrats de superfície dotat amb les últimes tecno-

logies en el qual els professionals no fan tan sols cateterismes per diagnosticar o tractar una malaltia sinó que en un moment donat, i en funció de les necessitats, es pot convertir en un quiròfan per fer un tractament in situ complet. "Si veiem necessari intervenir l'infant, ara, en aquesta nova sala, ho podem fer en el mateix acte, sense haver de moure el pacient", explica Fredy Prada, cap de Cardiologia de l'Àrea del Cor de l'Hospital Sant Joan de Déu.

L'equipament facilita tractar les malalties del cor, així com malalties neurològiques i oncològiques

Només pel que fa a cateterismes, es podrà passar de 450 a 600 anuals

La nova sala d'intervencionisme està equipada amb un dispositiu pioner a Europa, el sistema biplà Flat Panel tridimensional amb funció TAC, que permet obtenir imatges en 3D del cor del pacient extremadament precises i, el que és més important, amb un 70% menys de la irradiació habitual. "Aquest fet és especialment rellevant. Es tracta d'irradiar el mínim possible perquè aquests nens, en constant creixement, rebin els menys efectes nocius de la irradiació sense perdre qualitat en les imatges del procediments que fem", assenyala la cardiòloga Georgia Sarquella.

Es calcula que la nova sala d'intervencionisme permetrà augmentar l'activitat de 450 a 600 cateterismes anuals. Més de 250 es fan per tractar pacients amb arítmies, un 30% dels quals provenen de fora de Catalunya.

Aportació de la Fundació Daniel Bravo

Aquest dispositiu tecnològic d'altes prestacions ha estat possible gràcies a la Fundació Daniel Bravo, que ha aportat la major part dels quasi dos milions d'euros necessaris per construir la sala i posar a disposició dels professionals les millors eines per al tractament dels pacients. A més, la fundació participa activament en la creació i consolidació d'un grup d'investigació cardiològic a l'hospital mitjançant la Beca Impuls. És un exemple de com la societat civil pot contribuir al procés de modernització dels hospitals i a l'impuls de la recerca. ■

Josep Caritg, adjunt a la Direcció Mèdica de l'Hospital Sant Joan de Déu

"Sant Joan de Déu es defineix pels seus valors i la potència dels seus professionals"

Un veterà de Sant Joan de Déu, que les ha vist de tots colors colors i que es troba a les portes de la jubilació. Ha viscut la UCI pediàtrica com a professional, però també l'ha coneguda com a pacient en un centre d'adults, pel doble trasplantament de pulmó que li van fer, una experiència que li ha canviat la manera d'afrontar les accions més quotidianes. Arriba per primer cop com a metge a l'Hospital el 1977 al servei de pediatria. Ara que veu propera la jubilació, anima tots els que continuaran a no perdre els valors de la institució. Està enormement agraït del tracte rebut tot aquest temps per part dels seus caps, companys i amics mes propers, especialment en els moments de malaltia.

De l'experiència amb pal·liatius vaig entendre que t'has de deixar assessorar per aquells que més en saben

Com definiries el que has viscut tot aquest temps en les cures intensives de l'Hospital?

Era el 1977 que jo començo a la UCI de Sant Joan de Déu, una UCI que no s'assemblava gens a la que tenim en l'actualitat: ara tenim la UCI que més pacients atén de tota Espanya, es persones i la tecnologia fan que treballem molt, i de forma pluridisciplinar. Per tant, és un servei central, clau perquè l'Hospital pugui tenir el nivell terciari que té, això ho fa possible la implicació de tota la seva gent: metges, infermeria, personal de suport, etc.

Posa'ns algun exemple...

Hi ha hagut una millora permanent, que la veus al cap del temps i en les diferents àrees: la ventilació no invasiva molt potenciada, sistemes nous de depuració renal,l''assistència als politraumàtics, els nens amb hipertensió endocranial, el programa ECMO amb les possibilitats de circulació extracorpòria que ens ha donat, els canvis en el maneig de la sèpsia, tot plegat resulta gairebé increïble. Pensa que teníem un nen de 14 anys, ara fa uns 10 anys, que va ser el primer cas descrit que es va posar en ECMO perquè tenia una pulmonia tan extrema que no se n'hauria sortit: i sí que va tirar endavant, i al cap dels anys no tenia seqüeles. Això és molt gratificant pels professionals que ho fan possible.

Un altra canvi que heu viscut comença el dia que les famílies poden entrar a la UCI amb normalitat...

A la nostra UCI poden entrar els pares, sí, la família la integrem completament: un dels progenitors tot el dia si vol, i els dos durant unes quantes hores. Ells aprenen coses relacionades amb la malaltia i la cura del seu fill, però el més important és que fan una simbiosi amb l'equip... això és un canvi cultural enorme. I ara els passem enquestes i valorem com funciona tot, i tot plegat s'anirà millorant i ho farem evolucionar entre tots. Això ens omple a tots d'expectatives de cara a la UCI nova que està programada i que ben aviat serà ja realitat. (més privadesa, espais individuals separats, més confidencialitat, etc.). És il·lusionant.

Aquesta evolució de les UCIs també la devies apreciar a Neonats, on hi vas passar uns anys...

Home, quant treballava a neonats, per exemple, no teníem surfactant, que és per a nens prematurs -se'ls posa quan hi ha immaduresa pulmonar-. Doncs la primera dosi es va posar el mitjans de l'any 1990 quan jo portava poc temps a l'Hospital General de Catalunya...era incipient, no es tenia l'experiència de fer-lo servir, però la seva administració ha ajudat

a millorar el pronòstic d'aquests nadons. Tampoc teníem els respiradors que tenim ara, tot s'ha tecnificat. Principalment, el que ha variat més és el pronòstic dels nens que ingressen, així que la millora és molt important, tant en percentatges de mortalitat i risc de seqüeles.

El 2015 farà 20 anys del SEM pediàtric de Sant Joan de Déu, tota una trajectòria!

Sí, el SEM me l'aprecio molt. L'he viscut com a metge , però també com a coordinador, planificant, incorporant gent nova a l'equip, etc. Ara ja en aquesta etapa el que em plantejo és deixar el servei el millor possible i fer una bona plataforma per al futur, per a tots els que vindran darrere. També hem vist una evolució molt important durant aquests anys

Fins a quin punt s'ha anat transformant aquest servei de transport sanitari pediàtric, urgent o no urgent?

El nivell de reanimació i estabilització que ens trobem als hospitals emissors, ha millorat molt. Nosaltres intentem donar una continuïtat assistencial en aquesta fase del procés, ja que el treball en equip es clau

Això no treu que ens qüestionem i revisem tot allò que fem, nosaltres i el conjunt del sistema. Es discuteixen incidències, es fan propostes de millora, etc.

Ara a més, hem incorporat la simulació a les nostres activitats formatives. Això és transcendental. I tot just hem fet un curs darrerament que ha sigut molt ric en tots aquests aspectes. Tenim 3 metges i dues infermeres que són instructors en simulació, que és una de les millors maneres d'entrenar-se tot l'equip. Segurament és el futur de la formació dels clínics i sanitaris.

El nivell que tenim aquí, és comparable amb l'expertesa que hi ha en els països referents?

En transport sanitari pediàtric, Catalunya és un model, un mirall per a tota Espanya. Tenim professionals expressament formats per a aquestes tasques, tant de pacient pediàtric com neonatal. A Madrid tenen la seva manera d'organitzar-se, però a Andalusia el model és diferent. I a les Illes, per exemple, estan molt bé, molt capacitats i fan molt de trasllat a la península, però s'ha d'adaptar sempre les coses a cada situació.

Quin equip humà reuniu en el SEM pediàtric?

Bé, primer els tècnics, que són la clau que tot rodi bé. Estan molt preparats, amb habilitats de RCP i altres. Molt bons professionals. Després tenim els metges, que alguns són antics residents nostres que s'han motivat per aquestes qüestions, i els formem al màxim, fins i tot en els valors de la institució, també tenim persones que abans eren a la base de Vall d'Hebron del SEM, etc. és un equip estable, i en el cas dels metges busquem que conservin certa tasca a pediatria del Centre, complementant els serveis del SEM, això fa que mantinguin una gran motivació. I pel que fa a infermeria, que l'aportem nosaltres des del 2007, el que vam fer és cobrir les 24 hores amb un equip de 5 persones preparades expressament en transport, ja que venien de la UCI pediàtrica o neonatal –ja en sabien molt de pacients crítics-, de manera que el que havien d'adquirir era tota la formació de trasllats, del transport sanitari. En resum, un equip de primera

Voldríem reflectir també quina ha estat al llarg del temps la teva experiència a la direcció de Pal·liatius...

És una unitat que per l'orde de Sant Joan de Déu és molt valuosa. De fet, el fundador ja feia atenció pal·liativa a persones que ho

En transport sanitari pediàtric, el que fem aquí és un model per a moltes comunitats

Hi ha enormes expectatives en la nova UCI de Sant Joan de Déu, que incorporarà moltes novetats

El Centre té uns valors que confio que continuaran per molt de temps

L'equip del SEM de Sant Joan de Déu fa més de 700 trasllats cada any

passaven malament. Està a l'adn de l'organització. Així que quan el 2009 m'arriba la proposta, em vaig oferir a fer-ho, tot i que això suposava combinar-ho amb altres tasques de la direcció. Tot i que es una feina molt dura,a mi com a pediatra em va enriquir molt. Emocionalment t'impacta moltíssim, però vaig anar sortint-me prou bé, tot i el difícil que resulta, però has de saber treure la resiliència. Ara existeix una idea a mig i llarg termini de potenciar aquesta unitat.

Quina preparació extra va suposar entrar en l'equip de Pal·liatius?

A mi em va passar que d'un dia a l'altre vaig haver de posar-m'hi. Això en l'aspecte emocional ho treballes amb les psicòlogues que ens ajuden, per saber com enfocar aquests aspectes amb el pacient i la família: vaig fer una immersió en els temes que elles dominen. Donar els fàrmacs que toca, això ja ho sabem fer, però em vaig deixar assessorar per les infermeres i per les persones que dominen les qüestions psicològiques i de comportament humà. Quant al sentit de la Unitat, ara per ara tenim molt clar que els nens que volen passar els últims dies de la seva vida a casa, ho han de poder fer. I gràcies a l'equip, ara el 60% dels nens en aquesta situació acaben la vida a casa.

Anem enrere...Tota la teva carrera mèdica comença quan estudiaves, atenent els primers malalts a Sant Joan de Déu, a l'antic hospital de la Diagonal...

Sí, allà érem a l'any 1972, vaig fer d'infermer amb companys que recordo molt bé, amb un model d'hospital de beneficència. Com a pediatre i a partir de l'any 1977,vaig estar a la UCI i a lactants, amb un cap que ens va ensenyar molt. I el que he vist jo a Sant Joan de Déu durant tot aquest anys és un canvi tecnològic brutal, amb un Centre que és punter a Espanya, i dels principals d'Europa. Després tot això, encara anirà evolucionant, però el que ha de venir ja no em tocarà a mi. Per això, el que desitjo és que l'Hospital segueixi en aquesta línia, que no perdi els valors de la institució, i també que es valori la importància tan gran de les persones, la força dels professionals, que són la clau de tot el que fem.

Tots aquests anys a Sant Joan de Déu estan marcats per una fita, quan es desvetlla una greu patologia pulmonar i toca actuar a corre cuita per a afrontar-ho. Explica'ns, com va ser el procés de la malaltia, que acaba sortosament amb un transplantament exitós?

Bé, del transplantament recentment ha fet 8 anys. Va ser el 2005, quan portava un temps a la direcció mèdica. Vaig començar a cansar-me i respirar malament Va ser brusc, de cop. Podies anar d'excursió a la muntanya i anaves fent, però de cop un dia vaig observar que em cansava d'una forma anormal, quan volia rendir una mica més del compte, no podia. Estava en tractament en aquell moment per una malaltia reumatològica i sabia que el tractament em podia afectar, però no era allò. El primer cop que m'ho van mesurar, resulta que estava al 30% de funció pulmonar. Després, biòpsia pulmonar en el Clínic, i les coses que s'anaven precipitant. Em fan un diagnòstic d'una malaltia molt poc freqüent, de tipus autoimmune. Això era cap a desembre de 2005, i a la primavera ja em van dir: si no millores, et posarem en llista d'espera per a trasplantament. La sort va ser que em van operar de pressa, i l'hivern el vaig passar ja trasplantat.

Què et proposen quan et fan l'encàrrec de treballar a la direcció mèdica aquí a l'Hospital?

Bé, la possibilitat d treballar a la direcció mèdica me la van proposar els meus dos caps: Jaume Pérez i Manel del Castillo. Devien pensar que podria aportar coses. Mai m'he considerat un gestor sanitari, potser si en la vessat mes assistencial, crec que les meves habilitats van més a ajudar a la resolució de problemes, a la gestió del dia a dia , a unitats especials, etc. Per mi ha estat un gran aprenentatge... Al principi, ja des de la direcció mèdica també gestionava

Garrotxí de Besalú. Pare camioner i mare cuinera. Estudiant intern als maristes de Girona amb una beca, "els primers anys anaves a casa un cop al trimestre, però ho vaig suportar prou bé", explica. "Allà ens vam conèixer amb el neurocirurgià Josep Maria Costa, de Calonge, i amb el cardiòleg Miquel Rissech de Llagostera, hem mantingut una amistat durant tota la vida". Dos fills: Anna i Pau, economista i geògraf, ben coneixedors del que suposen les guàrdies i els caps de setmana esguerrats per la feina dels pares. I una néta encantadora.

Es defineix per tot el que ha fet a Sant Joan de Déu, en els anys inicials a la Diagonal, i en l'etapa d'Esplugues. Ha trepitjat molts terrenys, "sempre he tingut clar allò que jo podia aportar, dirigir persones, sobretot, i ajudar allà on pogués ser útil". Va passar pel General de Catalunya de Sant Cugat, on assegura que va aprendre molt, sobretot de la gestió en èpoques de crisi institucional, quan els conflictes creixen i la nau trontolla a fons. Orgullós de l'Hospital, ara per ara no pot veure nens, perquè com a trasplantat li desaconsellen. Però és el millor propagandista del "model" Sant Joan de Déu, amb tot el que suposa un hospital terciari especialitzat, de molta tecnologia, molt equipat tècnicament.

les guàrdies de la UCI, nounats i SEM, recursos molt especialitzats, i reconec que en aquella època m'enduia els problemes a casa, no separava massa les coses. Actualment dono suport, però només gestiono el SEM.

Et devia servir l'experiència de l'Hospital General amb tota l'exigència de treballar a la direcció mèdica...

Com et deia, del 90 al 96, jo era a l'Hospital General de Catalunya i portava el servei de pediatria, la unitat neonatal la vaig organitzar jo. La clau del que feia, era gestió de persones(la majoria excel·lents professionals), aquest aspecte em va ensenyar molt. Com gestionar en temps difícils, amb una crisi institucional interna molt forta. A pediatria, aixecar un servei propi, allò em va estimular molt, professionalment i en tots els aspectes. Suposo que em va fer créixer professionalment. Allà no tenia el suport d'especialistes tan gran que tens aquí a Sant Joan de Déu, per descomptat.

Quin sentiment conserves ara que la malaltia i el transplantament ja està en el capítol de records?

Bé, d'entrada, una gran comprensió dels meus caps, que la vaig sentir des del primer dia. El tracte excel·lent per part de l'Hospital. Encara que quan jo tornava del Clínic amb els resultats de l'espirometria era depriment, la veritat. Però vaig tenir un suport enorme, molt gran, sobretot de l'entorn mes íntim i proper.

I quin contrast entre la fase de trasplantament i recuperació, i el dia que toca reincorporar-se a la feina...

És clar, després tornes, i passes del zero al cent en qüestió de pocs dies. Al principi, tothom et felicita, tot són alegries i abraçades, però la feina és allà, i l'has d'assumir. Així que en una setmana ja tot tornava a ser com abans, en pocs dies ja estava al 100% de feina. Ho vius d'una forma una mica desconcertant, tot va molt de pressa, potser es inevitable, no ho se.

I com es replanteja un les coses substancials de la vida?

Em vaig mirar les estadístiques mundials de supervivència dels trasplantats de pulmó, hi ha unes dades molt ben recollides, però no m'amoïnen i se que si em cuido estaré be . En el meu cas, des de l'alta no he hagut d'ingressar cap vegada més: per això el que toca és cuidar-me, no estressar-me (cosa difícil avui dia), estar actiu físicament, etc. Caminar és ara per ara el millor, tot i que reconec que fa anys la meva activitat preferida era la bici de muntanya. De fet, hi ha dies que surto de l'Hospital i vaig passejant, passejant i em planto a la parada de Ferrocarrils de Provença, a l'Eixample... jo ho recomanaria molt això de caminar per la ciutat.

Però, tot i ser adjunt a la direcció mèdica, tens una dedicació més reduïda a la feina, ara per ara?

Sí, ara estic a punt de jubilar-me, perquè aviat faré els 65, per això estic treballant des de setembre de 2011, 3 dies per setmana aquí a Sant Joan de Déu. D'acord amb el Rubén Díaz, el meu director aquella època. Sempre estàs pendent per si poden necessitar alguna cosa, però el ritme és diferent i puc organitzar-me millor, fins que arribi el canvi definitiu d'aquí uns mesos. ■

La marxa nòrdica és una de les activitats preferides del Doctor Caritg per estar actiu i cuidar-se

Les persones fan gran Sant Joan de Déu, és la força que tenim

Una eina amb molt de futur és la tecnologia de simulació aplicada a la formació dels professionals

2004 - 2014 PAIDHOS ANYS

Paidhos fa deu anys

El pla estratègic Paidhos que l'Hospital Sant Joan de Déu va impulsar l'any 2004 amb la voluntat de ser un Hospital proper, accessible, innovador, docent, hospitalari, obert, solidari i sostenible ha complert deu anys. Ha estat una dècada molt intensa durant la qual s'han impulsat iniciatives molt variades que han permès situar l'hospital com un centre de referència a l'Estat sense renunciar a la seva vocació d'hospital bàsic arrelat al territori.

S'ha consolidat l'Hospital com un centre proper i hospitalari, però amb un alt perfil investigador i docent

"Cap a on hem d'anar?" Aquesta va ser la pregunta que l'any 2004 es va plantejar la direcció de l'Hospital Sant Joan de Déu, i va traslladar als professionals per definir plegats, per consens, quines línees d'actuació havia de seguir el centre en els propers anys.

En aquell moment el sector sanitari estava experimentant tot un seguit de canvis que feien necessari aquesta reflexió i replantejament. D'una banda, s'estaven construint dos nous hospitals a la zona -el Parc Sanitari de Sant Boi i el Moisès Broggi de Sant Joan Despí- que podien restar pacients al centre. D'una altra, el model tradicional estava donant pas a un nou model assistencial que potenciava els tractaments ambulatoris en detriment de l'hospitalització. Com havia d'entomar l'Hospital aquests canvis? Com s'hi podia adaptar?

En el cas de Sant Joan de Déu s'hi afegia, a més, un factor de caire intern. El centre, dedicat tradicionalment a la pediatria general, havia creat especialitats en els darrers anys i havia començat a atendre activitat de gran complexitat que cobrava al mateix preu que l'activitat menys complexa. Tot i tenir una gestió interna eficient, aquest fet havia provocat que el centre arrossegués l'any 2004 pèrdues per valor d'un milió d'euros.

En aquest context, el dilema estava servit: calia aspirar a continuar sent un hospital bàsic arrelat al territori o bé seguir impulsant les especialitats per esdevenir un hospital de referència en patologies complexes que pogués atreure pacients de tot l'Estat? Els professionals, després d'intenses reunions de treball, ho van tenir clar: les dues coses. Sant Joan de Déu havia d'esdevenir un centre de referència sense renunciar a la seva condició d'hospital bàsic.

Amb aquest plantejament, el centre va començar a elaborar un pla estratègic que recollís les principals actuacions que calia endegar per assolir-ho. Aquest pla va ser batejat amb el nom de Paidhos, que vol dir infant en grec, i que és un acrònim que resumeix els 7 trets definitoris a què aspira ser l'Hospital: propers, accessibles, innovadors, docents, hospitalaris, oberts, solidaris i sostenibles.

Actuacions per fomentar la proximitat i l'excel·lència

Algunes de les actuacions que van néixer a l'ombra de Paidhos van ser ideades per enfortir els lligams amb l'entorn més pròxim, per intensificar la col·laboració i coordinació amb els professionals de l'àmbit de la primària i per acostar l'Hospital als pacients i fer-lo més accessible. Així va néixer el programa VINCLES, concebut per acostar l'Hospital als professionals

de l'atenció primària, o el Programa MARE d'atenció a les dones embarassades que humanitza el part sense prescindir d'un entorn segur per a la mare i el nadó.

Des de l'any 2012, Sant Joan de Déu atén urgències i visita pacients també al centre de Barcelona, en un edifici del carrer Numància. A més, ha creat portals d'internet i serveis telemàtics que permeten al pacient accedir, des de casa seva i d'una manera segura, a la història clínica, consultar resultats de proves, comunicar-se amb el seu metge...

De manera paral·lela, al llarg d'aquests anys l'Hospital ha impulsat altres mesures per esdevenir referent en el tractament de patologies d'alta complexitat. Ha creat noves unitats especialitzades i multidisciplinàries per millorar l'atenció dels pacients que pateixen aquestes malalties; ha creat aliances amb nombrosos hospitals de prestigi espanyols (Clínic, Sant Pau, etc.) i internacionals (Children's de Boston, Hospital de Philadelphia, etc.), i ha impulsat la investigació i recerca per avançar en el coneixement i tractament de les malalties incrementant els fons per a la recerca i creant la primera unitat d'assajos clínics pediàtrics d'Espanya.

Fruït d'aquest treball, Sant Joan de Déu és ja l'hospital que compta amb més unitats pediàtriques de referència acreditades pel Ministeri de Sanitat (en té 18). Aquestes unitats han exercit una forta atracció de pacients de la resta de l'Estat fins al punt de que en alguns tractaments és el centre que més pacients atén de tot Espanya. És el cas, per exemple, d'Oncologia.

Empenta a la recerca

El centre ha donat també una empenta a la recerca i ha augmentat en aquests anys la seva producció científica de manera exponencial. En només set anys, el nombre d'articles d'investigadors de l'Hospital publicats en revistes científiques amb factor d'impacte s'ha triplicat. I ha desenvolupat un area d'innovació que ha ajudat als professionals a desenvolupar nous projectes contant al final del període amb 17 patents.

Com a centre generador de coneixement i referent en algunes especialitats, és un deure i una responsabilitat transmetre aquest coneixement a altres professionals perquè se'n pugui beneficiar el major nombre

Manel del Castillo, gerent de Sant Joan de Déu

L'Hospital va impulsar Paidhos per situar-se com un centre bàsic arrelat al territori i de referència a l'Estat

Sant Joan de Déu és ja l'hospital que compta amb més unitats pediàtriques de referència acreditades pel Ministeri de Sanitat

de pacients possible. Per això, l'any 2006 es va crear l'Aula de Pediatria, que cada any imparteix més de 130 cursos a professionals de la salut i que des de fa poc compta amb una plataforma online.

Les noves tecnologies han obert un gran ventall de possibilitats en el món de l'ensenyament i de la medicina, i l'Hospital ha volgut aprofitar-les amb la creació d'un espai de robòtica i simulació on els professionals poden reproduir les situacions més crítiques i menys habituals que es poden trobar en l'exercici de la seva feina per assajar-les una i altra vegada abans d'aplicar-les.

Però el compromís de formació no és només amb els professionals, també és amb les famílies i amb els nens. En aquesta línia, l'any 2008 va néixer la plataforma FAROS que ofereix a les famílies informació rigorosa i acurada sobre hàbits saludables amb la finalitat de promoure la salut infantil.

Més que un hospital

Més enllà de la tasca puramente assistencial, Sant Joan de Déu ha treballat al llarg de la darrera dècada en altres àmbits, en la seva vocació d'esdevenir més que un Hospital. Com a centre pertanyent a l'Orde Hospitalari de Sant Joan de Déu, un dels seus principals valors és l'Hospitalitat i un dels seus objectius, atendre els seus pacients d'una manera integral: tractar la malaltia que tenen però també acompanyar-los en el procés, donar-los suport i mirar de reduir l'impacte que l'hospitalització causa en grans i petits. Aquest és el sentit de ser de l'Hospital Amic, un programa que preveu iniciatives per fer més agradable i menys traumàtica l'estada als petits, i per donar suport a les famílies.

Moltes d'aquestes iniciatives, però, no serien possibles sense el suport de la societat. L'Hospital Sant Joan de Déu va néixer i, durant molt anys, va créixer i es va mantenir gràcies a les aportacions de la societat, fins que l'assistència va ser concertada per la sanitat pública. En els darrers anys ha recuperat aquesta vinculació històrica amb la ciutat per poder fer realitat aquestes actuacions que no són estrictament assistencials. L'arribada de la crisi ha fet més necessari que mai aquest suport.

La reorientació estratègica del 2010

L'arribada da la crisi va provocar una reducció dràstica de la natalitat, el retorn al seus país de moltes famílies immigrants... i, en conseqüència, un descens del públic potencial d'un hospital especialitzat en infants i mares com és l'Hospital Sant Joan de Déu. D'altra banda, l'escassetat de recursos públics va comportat també retallades en el finançament públic del centre.

Davant aquesta situació, l'Hospital s'ha vist abocat a mirar de buscar nous ingressos per la via privada, mitjançant la prestació de serveis que no estan coberts per la sanitat pública com la medicina l'esport o els trastorns de l'aprenentatge, i d'atreure nous pacients amb patologies complexes ja no tan sols de la resta de l'Estat sinó també de l'estranger.

Per aconseguir aquest objectiu s'havien de posar en marxa mesures que situessin l'hospital en una posició competitiva qualitativament. El relleu generacional d'alguns especialistes del centre es va aprofitar, malgrat la situació econòmica, per incorporar nou talent. A més, l'avenç del Pla d'Obres ha permès millorar a poc a poc la confortabilitat de les nostres instal·lacions i la renovació d'aparatatge d'alta complexitat. Tot això va començar a produir els resultats desitjats. Si l'any 2012 l'Hospital només va atendre una vintena de pacients de l'estranger, dos anys després en va rebre una mitjana de 20 peticions internacionals a la setmana. Aquest increment d'activitat ha comportat també un augment dels ingressos de l'activitat privada en un 150%, en xifres globals d'uns 2 milions d'euros. ■

En alguns tractaments d'alta complexitat és ja el centre que més pacients atén de tot Espanya

El suport de la societat civil fa possibles moltes iniciatives no assistencials

Sant Joan de Déu AulaPediatria UNIVERSITAT DE BARCELONA

"No es pot desfer un nus sense saber com ha estat fet". Aristòtil.

Aula de pediatria, una agenda per al coneixement i la formació

L'Aula de Pediatria és una entitat de gestió de l'Hospital Sant Joan de Déu, que té com a finalitat aglutinar tota la formació especialitzada en pediatria i especialitats pediàtriques que s'imparteix en l'Hospital Sant Joan de Déu d'Esplugues i garantir una alta qualitat formativa.

PRINCIPALS ACTIVITATS FORMATIVES

JUNY 2015

Curs de Reanimació Neonatal per Simulació Virtual 2015
Dates 01/06/2015 -15/06/2015 Preu 190,00€

WEBCASTING **Perfeccionament en Neonatologia (35a Edició)**
Dates: 01/06/2015 - 30/06/2015 Tarifa: 140,00€

WEBCASTING **Avenços en Gastroenterologia, Hepatologia i Nutrició Pediàtrica (7a Edició)** Dates: 01/06/2015 - 30/06/2015 Preu: 150,00€

WEBCASTING **Actualització en diagnòstic i tractament en Endocrinologia Pediàtrica (3a Edició)** Dates: 01/06/2015 - 30/06/2015 Preu: 100,00€

WEBCASTING **Actualització en Al·lèrgia i Immunologia Clínica Pediàtrica 2015.**
Dates 01/06/2015 - 30/06/2015 Preu 170,00€

Nestle. Curs de Reanimació Neonatal per Simulació Virtual.
Dates: 01/06/2015 - 30/06/2015 Preu: 190,00€

WEBCASTING **Progressos i Terapèutica en Pediatria i Cirurgia Pediàtrica (51º Edició)** Dates: 01/06 /2015 - 30/06/2015 Preu: 170,00€

Ventilació no Invasiva Pediàtrica i Neonatal en el Pacient Agut Online 2015
Dates: 01/06/2015 - 30/ 06/2015 Preu: 120,00€

Principis d'ecocardiografia pediàtrica bàsica Online 2015
Dates: 01/06/2015 - 30/ 06/2015 Preu: 150,00€

Principis d'Ecocardiografia Pediàtrica Bàsica Online + Presencial 2015
Data: 2015.06.05 Preu: 200,00€

Actualització en Diagnòstic per la Imatge Pediàtric. Data: 2015.06.16 Preu: 150,00€

JULIOL 2015

WEBCASTING **Perfeccionament en Neonatologia (35a Edició)**
Dates: 01/07/2015 - 31/07/2015 Tarifa: 140,00€

WEBCASTING **Avenços en Gastroenterologia, Hepatologia i Nutrició Pediàtrica (7a Edició)**
Dates: 01/07/2015 - 31/07/2015 Preu: 150,00€

WEBCASTING **Actualització en diagnòstic i tractament en Endocrinologia Pediàtrica (3a Edició)** Dates: 01/07/2015 - 31/07/2015 Preu: 100,00€

WEBCASTING **Actualització en Al·lèrgia i Immunologia Clínica Pediàtrica 2015**
Dates: 01/07/2015 - 31/07/2015 Preu: 170,00€

WEBCASTING **Progressos i Terapèutica en Pediatria i Cirurgia Pediàtrica (51º Edició)**
Dates: 01/07/2015 - 31/07/2015 Preu: 170,00€

Ventilació no Invasiva Pediàtrica i Neonatal en el Pacient Agut Online 2015
Dates: 01/07/2015 - 31/07/2015 Preu: 120,00€

Principis d'ecocardiografia pediàtrica bàsica Online 2015
Dates: 01/07/2015 - 31/ 07/2015 Preu: 150,00€

AGOST 2015

WEBCASTING **Avenços en Gastroenterologia, Hepatologia i Nutrició Pediàtrica (7a Edició)** Dates: 01/08 2015 - 12/08/2015 Preu: 150,00€

WEBCASTING **Perfeccionament en Neonatologia (35a Edició)**
Dates: 01/08/2015 - 31/08/2015 Tarifa: 140,00€

WEBCASTING **Actualització en diagnòstic i tractament en Endocrinologia Pediàtrica (3a Edició)** Dates: 01/08/2015 - 31/08/2015 Preu: 100,00€

WEBCASTING **Actualització en Al·lèrgia i Immunologia Clínica Pediàtrica 2015.**
Dates: 01/08/2015 - 31/08/2015 Preu: 170,00€

WEBCASTING **Progressos i Terapèutica en Pediatria i Cirurgia Pediàtrica (51º Edició)** Dates: 01/08/2015 - 31/08/2015 Preu: 170,00 €

Ventilació no Invasiva Pediàtrica i Neonatal en el Pacient Agut Online 2015
Dates: 01/08/2015 - 31/08/2015 Preu: 120,00€

Principis d'ecocardiografia pediàtrica bàsica Online 2015
Dates: 01/08/2015 - 31/08/2015 Preu: 150,00€

Més informació:
www.cursospediatria.net

FAROS
SANT JOAN DE DÉU

El portal de salut i benestar per a les famílies

FAROS ofereix informació i coneixement de qualitat per actuar de forma responsable en el camp de la salut infantil i de l'adolescent

www.faroshsjd.net

www.hsjdbcn.org

Hospital Sant Joan de Déu
Passeig de Sant Joan de Déu, 2
08950 Esplugues de Llobregat
Tel. 93 253 21 00